

INSTITUT PRO DEMOKRACII A EKONOMICKOU ANALÝZU

projekt Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i.

INSTITUT FOR DEMOCRACY AND ECONOMIC ANALYSIS

A Project of the Economic Institute of the Czech Academy of Sciences

Proč ženy v Evropě nechtějí mít více dětí?

Únor 2017

MATTHIAS DOEPKE, FABIAN KINDERMANN

Matthias Doepke

Je profesorem ekonomie na Northwestern University. Působí také jako výzkumný pracovník na CEPR, NBER, dále jako koordinační editor časopisu *Review of Economic Dynamics* a editor časopisu *Journal of Economic Growth*. Ve výzkumu se zaměřuje na pochopení faktorů ekonomického růstu z dlouhodobého pohledu.

Is a Professor of Economics at Northwestern University. He is also a Research Fellow of CEPR, a Research Associate of NBER, and the Coordinating Editor of the *Review of Economic Dynamics* and Associate Editor of the *Journal of Economic Growth*. His research is focused on understanding the determinants of long-run economic growth.

Fabian Kindermann

Je odborným asistentem na University of Bonn. Dříve byl postdoktorandem na Northwestern University a odborným asistentem nad University of Würzburg. Ve výzkumu se zajímá o veřejnou ekonomiku a makroekonomii. Jeho současný výzkum se zaměřuje na optimální daňové politiky, finanční vzdělávání a vzdělávací rozhodnutí, rodinnou ekonomiku a sociální zabezpečení.

Is Assistant Professor at the University of Bonn (Germany). Before he has been a Postdoc Visiting Scholar at Northwestern University and Assistant Professor at University of Wuerzburg (Germany). His research interests are in public economics and macroeconomics. His current research focuses on optimal tax policy, education finance and education decisions, family economics and social security.

Upozornění: Tato studie reprezentuje pouze názory autorů, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium UK v Praze (CERGE).

Warning: This study represents only the views of the authors and not the official position of the Charles University in Prague, Center for Economic Research and Graduate Education as well as the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences, v. v. i.

Proč ženy v Evropě nechtějí mít více dětí?:

Studie 1 / 2017

© Matthias Doepke, Fabian Kindermann

Pro potřeby IDEA přeložili Ondřej Lukáš a Filip Pertold

Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i., 2017

ISBN 978-80-7344-406-8 (Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i.)

Proč ženy v Evropě nechtějí mít více dětí¹

ÚNOR 2017

Matthias Doepke, Fabian Kindermann

Shrnutí²

- Evropa se nachází v hluboké demografické krizi. Mnoho zemí se potýká s extrémně nízkou porodností i přesto, že jednotlivé vlády se snaží skrze různá opatření občany motivovat k tomu, aby měli děti více.
- Data z 19 evropských zemí (*Pozn. překl.: včetně České republiky*) ukazují, že nízká porodnost souvisí s neshodou partnerů mít či nemít dítě. Tato studie potvrzuje, že neshoda partnerů je hlavním faktorem nízké porodnosti napříč Evropou.
- V zemích s nízkou porodností většinu péče o dítě zastává žena. A je to právě žena, kdo má v otázce počtu dětí právo veta. Porodnost proto zvyšují opatření, která přímo ulehčují ženám péči o dítě. Obecné pobídky ke zvýšení porodnosti jsou mnohem méně efektivní.
- Politika snižování zátěže v péči o dítě zaměřená na ženy může být až dvakrát efektivnější ve zvýšení porodnosti než obecná podpora pro rodiny s dětmi
- V zemích s vyšší porodností muži o dítě pečují více. Otázka shody či neshody ohledně počtu potomků je mezi partnery rovnoměrněji rozložena.
- Naopak v zemích, kde muži o dítě pečují nejméně, ženy daleko častěji s partnerovým přáním mít potomka nesouhlasí.

¹ Přeloženo z originálního textu autorů Mathiasse Doepke a Fabiana Kindermanna napsaného pro portál VOX CEPR's Policy Portal <http://voxeu.org/article/why-european-women-have-few-babies>

² Autory českého shrnutí jsou Ondřej Lukáš a Filip Pertold.

Why European women are saying no to having (more) babies³

FEBRUARY 2017

Matthias Doepke, Fabian Kindermann

Summary⁴

- Europe is in the midst of a major demographic crisis, with many countries facing ultra-low fertility rates. The low levels of fertility in Europe are even more surprising considering that national governments are already doing a lot to push people towards having children.
- Data from 19 European countries show how low fertility can be traced to disagreement within couples about having babies. Our analysis confirms that disagreement within couples about having babies is indeed a major factor behind low fertility across Europe.
- In low-fertility countries, it is usually the women who bear most of the burden of childbearing, and who veto having more babies. Fertility can be raised by policies that specifically lower cost to women of child care, whereas general subsidies for childbearing are much less effective.
- A policy that lowers the child care burden specifically on mothers can be more than twice as effective at increasing the fertility rate compared to a general child subsidy.
- In the countries with high fertility rates men do more childcare work, and agreement and disagreement with having more children is balanced between the sexes.
- In the countries where men do the least amount of childcare work, women are especially likely to disagree with their man's wish for a child.

---

³ Translated from the original text by Mathias Doepke and Fabian Kindermann to be found at VOX CEPR's Policy Portal <http://voxeu.org/article/why-european-women-have-few-babies> .

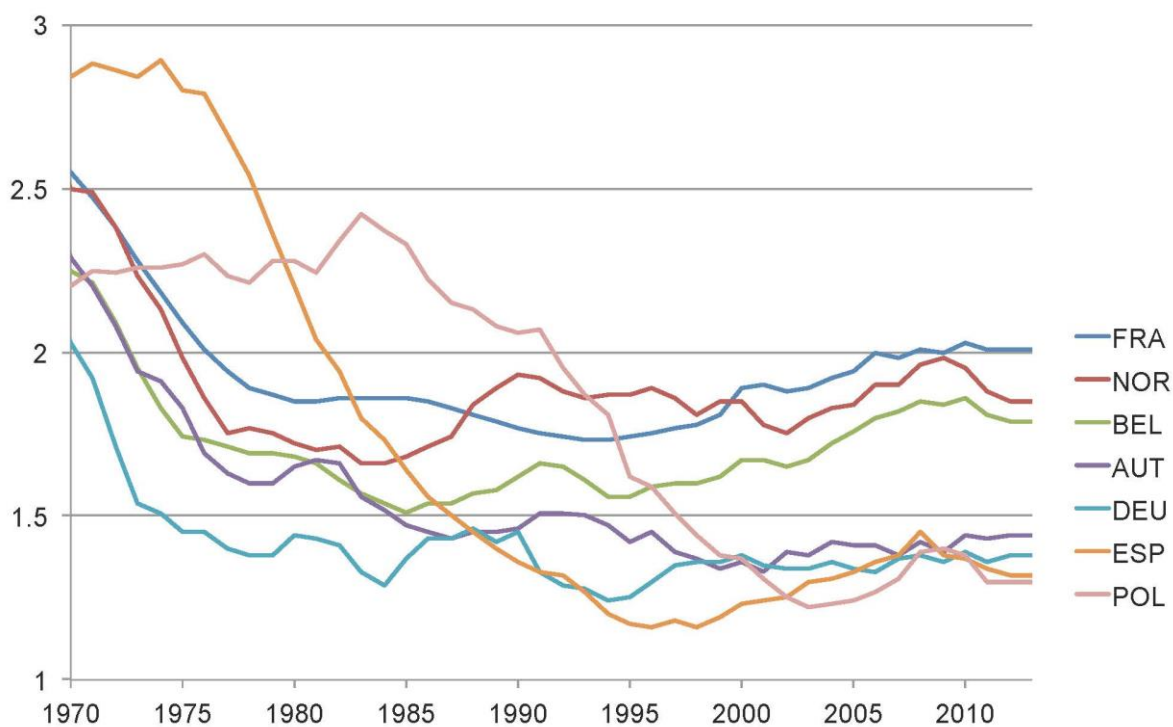
⁴ Authors of the Summary are Ondřej Lukáš and Filip Pertold.

Úvod

Evropa se nachází v hluboké demografické krizi. Období po druhé světové válce, kdy mnoho rodin mělo tři a více dětí, je definitivně pryč. Dnešní rodiny se spokojí s jedním či dvěma dětmi a mnoho žen dokonce nechce mít děti žádné.

Obrázek 1. znázorňuje počet dětí připadajících na jednu ženu a ilustruje celkový pokles porodnosti napříč Evropou. Aby počet obyvatel přestal klesat, jedna žena by měla mít v průměru 2,1 dětí. V současnosti většina evropských zemí za touto hodnotou zaostává, a některé z nich velmi výrazně. V Rakousku, Německu či Španělsku se již více než dvě desetiletí počet dětí na jednu ženu pohybuje pod hodnotou 1,5 (Kumo 2010). (Pozn. překl.: podobný počet dětí na jednu ženu je i v České republice a Polsku). Taková extrémně nízká porodnost způsobuje výrazné stárnutí obyvatelstva, napětí v důchodovém/sociálním systému a velký úbytek počtu obyvatel. Například populace Německa se má při takovém tempu do roku 2060 snížit ze současných 80 na 68 milionů obyvatel.⁵

Obrázek 1: Celková porodnost v Evropě – počet dětí na jednu ženu

Zdroj: Ukazatele světového rozvoje

⁵ Zdroj: Spolkový statistický úřad 2015

Nízká porodnost v Evropě je o to překvapivější, vezmeme-li v potaz, kolik různých opatření jednotlivé vlády vynakládají, aby občany motivovaly mít děti. Na rozdíl od USA většina evropských zemí (*Pozn. překl.: včetně České republiky*) poskytuje štědrrou rodičovskou dovolenou, daňové bonusy a přímé pobídky (např. porodné) nebo veřejné školství zdarma. Přestože v některých oblastech, jako například v Belgii, Francii či Skandinávii tato opatření žádaný efekt přinesla a pomohla porodnost vrátit (téměř) na úroveň, kdy celkový počet obyvatel neklesá (viz Obrázek 1), v mnoha zemích ke zvýšení porodnosti nevedla (*Pozn. překl.: to platí i o České republice*).

Dohadování ohledně dětí: Ve hře jsou oba rodiče

Proč tedy porodnost klesá i přesto, že jednotlivé vlády péči o děti silně dotují? Náš výzkum ukazuje, že porodnost závisí nejen na výši poskytovaných nákladů na péči, ale i na rozdělení těchto nákladů mezi matku a otce dítěte (Doepke, Kindermann 2016). Biologicky je dáno, že k početí dítěte jsou potřeba žena i muž. A existuje jistá paralela v tom, že děti by měly přijít na svět tehdy, když oba potenciální rodiče jsou přesvědčeni, že mít dítě je v jejich zájmu, a proto se shodnou na tom o ně usilovat. Pokud je péče o dítě nerovnoměrně rozložena v tom smyslu, že většinu práce má zastat jen jeden z rodičů, takový rodič častěji nesouhlasí s tím dítě mít. Pár se tak ocitá v neshodě a v jejím důsledku může porodnost zůstat nízká i přesto, že stát péči o dítě dotuje.

Tato studie potvrzuje, že neshoda partnerů v otázce mít či nemít dítě je hlavním faktorem nízké porodnosti napříč Evropou. K tomu se váží následující fakta:

- Existuje mnoho párů, které se neshodnou v otázce, zda mít či nemít dítě. A většina dětí se rodí právě jen tehdy, když se oba rodiče shodnou.
- V evropských zemích s nízkou porodností se muži na péči o dítě podílejí velmi málo a jsou to právě ženy, kterým zůstává na bedrech většina domácí péče.
- V zemích, kde většinu péče o dítě zastává žena, má také žena větší tendenci pořízení dalšího dítěte vetovat.
- Naopak v zemích s vyšší porodností se muži více podílejí na péči o dítě a otázka shody či neshody ohledně počtu potomků je mezi oběma pohlavími rovnoměrněji rozložena.

Nová zjištění ohledně neshody zda mít či nemít dítě

Ačkoliv se závěry této studie s většinou obecně přijímaných teorií mapujících důvody nízké evropské porodnosti shodují, ještě nedávno neexistovala spolehlivá data umožňující zkoumat, do jaké míry za nízkou porodností v Evropě může neshoda mezi partnery. Naše empirická zjištění vychází z nového longitudinálního výzkumu Generace a genderový program⁶ (Generations and Gender Programme⁷), který proběhl v 19 převážně evropských zemích. Tento datový soubor poskytuje dříve chybějící informaci o míře shody či neshody partnerů v otázce zda mít či nemít dítě. Konkrétně řečeno jsou respondenti tázáni, zda by každý z partnerů „v současné době chtěl nebo nechtěl první nebo další dítě“. Takto u každého páru zjistíme míru shody či neshody v otázce zda si přeje mít první nebo další dítě.

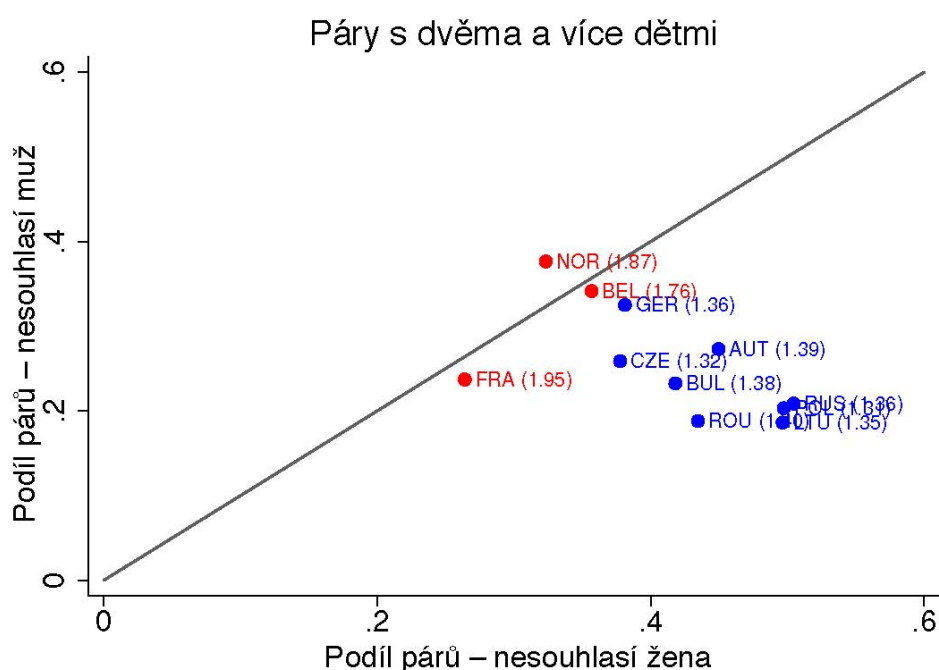
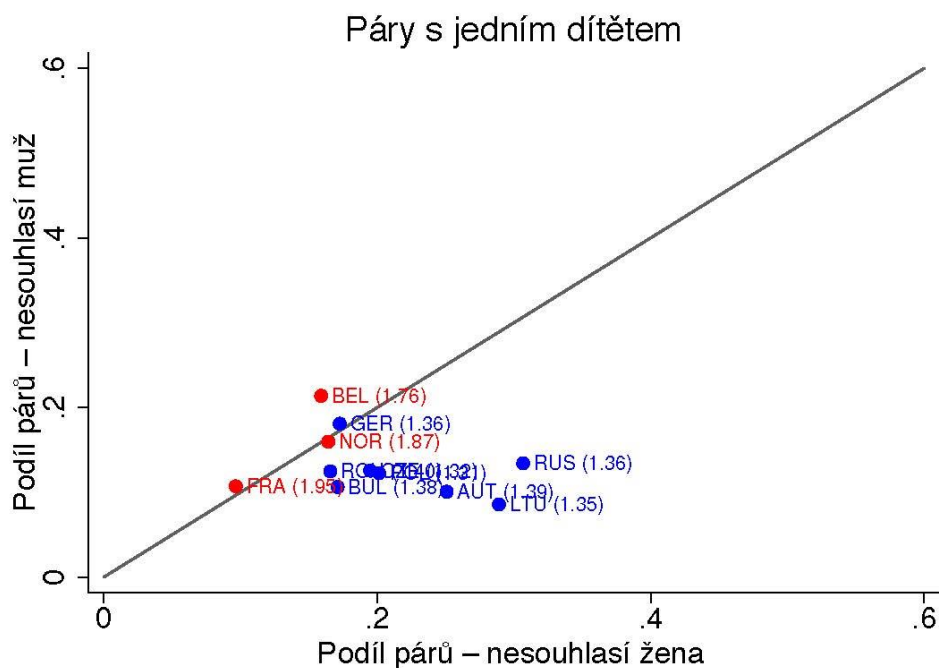
Z dat vyplývá, že v otázce mít či nemít dítě existuje u párů vysoká míra neshody a že se důvod této neshody systematicky liší napříč zeměmi s vysokou a nízkou mírou porodnosti. Obrázek 2 níže znázorňuje pouze páry, v nichž alespoň jeden z partnerů touží po dalším dítěti. Vertikální osa nazvaná 'Podíl párů – nesouhlasí muž' označuje podíl párů, kdy žena mít další dítě chce a muž nikoliv, zatímco na horizontální ose 'Podíl párů – nesouhlasí žena' je situace opačná a ukazuje podíl párů, kde muž další dítě chce, ale žena nesouhlasí. Obrázek 2 znázorňuje vztah mezi těmito hodnotami napříč jednotlivými státy; počet dětí na jednu matku je uveden v závorce za zkratkou příslušné země. Zatímco červeně znázorněné státy (Francie, Belgie, Norsko) jsou země, jejichž porodnost je blízko hranice udržitelnosti počtu obyvatel, modře označené jsou země s nízkou porodností a počtem dětí na jednu matku nižším než 1,5. Mezi modré země patří Německo, Španělsko, Rakousko a mnoho východoevropských zemí včetně České republiky, kde je porodnost pod hranicí 1,5 již poslední dekádu. Pokud extrémně nízká porodnost trvá tak dlouho, způsobuje výrazné stárnutí a úbytek obyvatelstva a přináší problémy pro ekonomiku i pro sociální systém.

---

⁶ V České republice proběhl sběr dat ve dvou vlnách (rok 2005 a 2008). Více informací zde <http://www.czech-ggs.cz/clanky/o-projektu/>.

⁷ <http://www.ggp-i.org/>

Obrázek 2: Nesoulad partnerů napříč Evropou v otázce zda mít či nemít další dítě

Pozn.: 45° přímka znázorňuje situaci kdy v dané zemi je totožný podíl párů, v případě kterých s dalším dítětem nesouhlasí buď muž anebo žena. Data obsahují pouze páry, ve kterých alespoň jeden člen nesouhlasí s dalším dítětem. Vertikální osa nazvaná 'Podíl párů – nesouhlasí muž' označuje podíl párů, kdy žena mít další dítě chce a muž nikoliv, zatímco na horizontální ose 'Podíl párů – nesouhlasí žena' je situace opačná a ukazuje podíl párů, kde muž další dítě chce, ale žena nesouhlasí.

Zdroj: <http://voxeu.org/article/why-european-women-have-few-babies>

Pokud by názory všech párů byly totožné (oba partneři by dítě buď chtěli, nebo nechtěli), na obrázku by se objevil průsečík v bodě nula. Ovšem opak je pravdou. Mezi páry existuje velký nesoulad, včetně těch z „červených zemí“, kde je porodnost vysoká. Navíc panuje výrazný rozdíl mezi červenými a modrými zeměmi i v tom, který z partnerů nesouhlasí. V zemích s nízkou porodností nesouhlasí s názorem mít další dítě mnohem více žen. Na Obrázku 2 se všechny modře označené státy nachází pod linií 45 %, což značí převahu žen oponujících návrhu mít další dítě. Naopak červené země se nacházejí blízko této linie, což značí vyrovnanost mezi počtem mužů a počtem žen, kteří návrhu na pořízení dalšího potomka oponují.

Například v Rusku ze 100 párů, které již jednoho potomka mají a ve kterých alespoň jeden partner chce další dítě, ve 30 případech touží po dalším dítěti muž, ale žena nikoliv, a jen v 10 případech se jedná o přesný opak, tedy kdy žena dítě chce, ale muž oponuje. Poměr se ještě více vyhrotí (50 ku 20) u párů, které již mají dvě a více dětí.

Stejná data navíc dokazují, že neshoda má trvalé následky. Respondenti, kteří odpověděli na dotaz, zda chtějí další dítě, byli opět kontaktováni tři roky poté s cílem zjistit, zda se jim další potomek narodil. Hypotéza, že pokud se pár neshodne, další dítě se s největší pravděpodobností nenarodí, se potvrdila. Pokud žena dítě chce, ale muž nikoliv, existuje jistá šance, že se dítě opravdu narodí, ovšem ve srovnání s páry, které se na dalším dítěti shodnou, je pouze třetinová. Pokud je to však muž, kdo dítě chce, a žena nikoliv, rozdíl ve srovnání s páry, kde oba partneři další dítě nechtějí, se blíží nule. Výsledky potvrzují, že muž není schopen své přání realizovat navzdory preferencím své manželky, a přestože některé ženy toho schopny navzdory přání svých partnerů jsou, jediný způsob, jak s vysokou pravděpodobností narození dítěte zajistit, je situace, kdy se oba partneři na plánu mít další dítě shodnou.

Model preferenčního vyjednávání

Abychom mohli vyhodnotit, jak účinnost veřejných politik zaměřených na zvýšení porodnosti závisí na souhlasu či nesouhlasu partnerů ohledně preferencí mít dalšího potomka, odvodili jsme model preferenčního vyjednávání. Je možná překvapivé, že odborná literatura hodnotící preference zda mít či nemít potomka se doposud hodnocení těchto preferencí z pozice neshody mezi partnery většinou vyhýbala. Místo toho většina modelů vychází z premisy, že se páry snaží maximalizovat společnou

prosperitu bez ohledu na to, jak jsou náklady a benefity při péči o dítě mezi oběma rodiči rozloženy.⁸ Náš model místo toho vychází z premisy, kdy ženy a muži mají každý své preference ohledně narození dětí, a proto předpokládá jejich neshodu.

Naší snahou je dokázat, že neshoda je důsledkem nerovnoměrného rozdělení povinností v péči o dítě spojená s omezenou možností partnerů plánovat vlastní budoucí závazky.⁹ Jako příklad uveďme situaci, kdy žena předpokládá, že bude muset sama zvládat většinu péče o dítě a vyvodí závěr, že tento fakt ovlivní její pracovní kariéru. Pokud by tedy měla dítě, zhoršily by se jí vnější podmínky a také uvnitř manželství by se zhoršila její vyjednávací pozice. Výsledkem je, že s plánem mít prvního nebo dalšího potomka bude pravděpodobně nesouhlasit i přesto, že muž by si dítě přál.

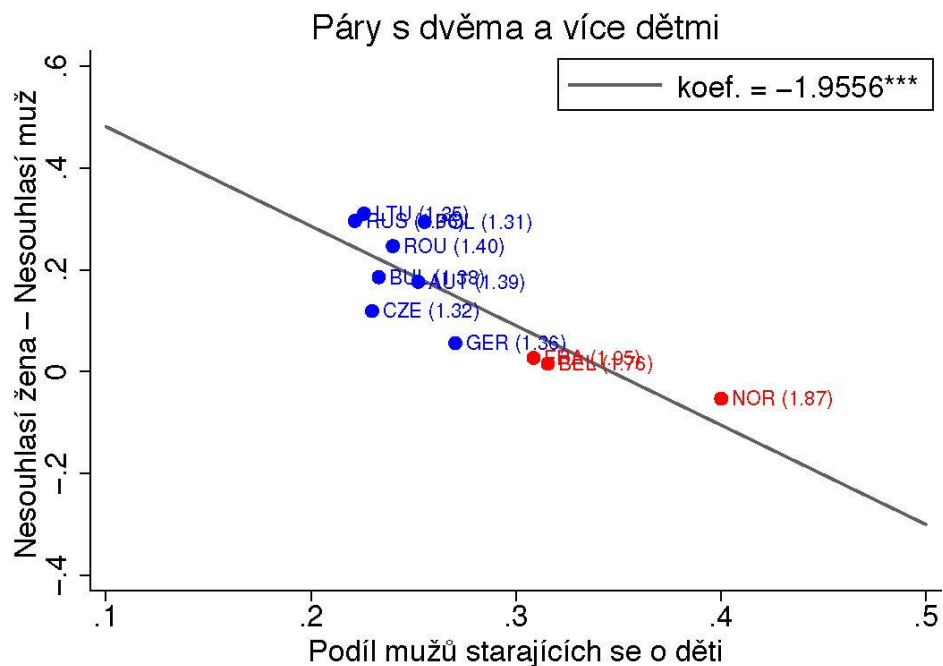
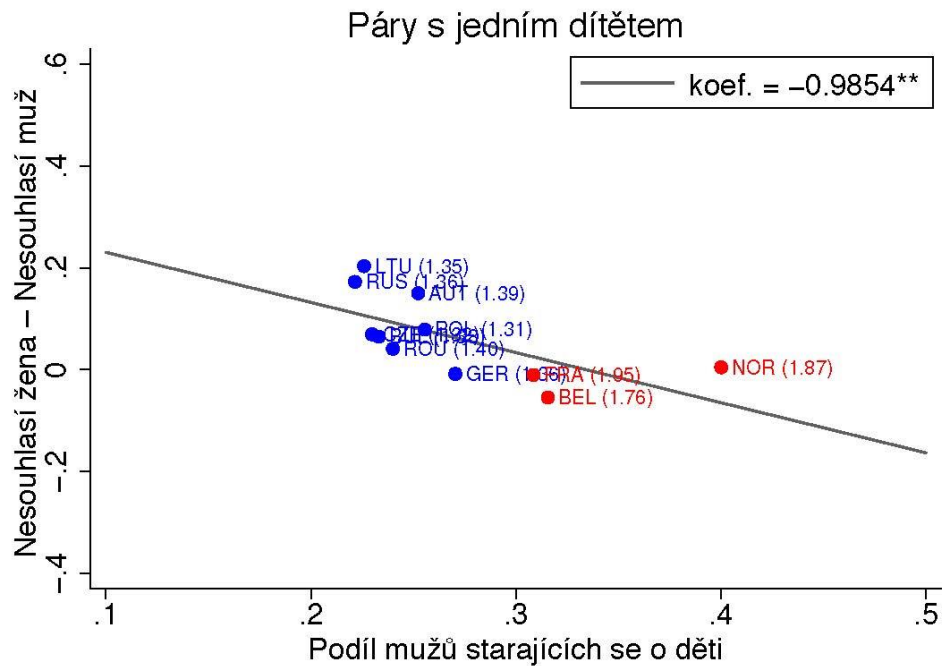
Predikce našeho modelu, že nevyvážené rozdělení povinností v péči o dítě vede k nesouladu, lze na datech přímo otestovat. Datový soubor obsahuje množství otázek mapující odpovědnost za řadu konkrétních činností při péči o dítě, jako jsou například oblékání, ukládání ke spánku nebo dozor nad domácími úkoly. Z těchto dat vyplývá indikátor průměrného zapojení mužů do péče o dítě pro každou zemi. Ve všech zemích vykonává muž méně než polovinu práce spjatou s péčí o dítě. Nicméně v zemích s vysokou porodností jako jsou Belgie, Francie nebo Norsko, je zapojení muže poměrně vysoké, a to mezi 30 – 40 %. Naopak v zemích s nízkou porodností míra zapojení mužů klesá až na 22 %. Obrázek 3 znázorňuje míru zapojení mužů do péče o potomka oproti rozdílu mezi podílem párů, kdy nesouhlasí s dalším dítětem žena a podílem párů, kdy nesouhlasí muž. Výsledek napovídá, že v zemích s nejmenším zapojením mužů do péče o dítě je vysoká pravděpodobnost, že ženy budou s přáním muže počít dalšího potomka nesouhlasit.

---

⁸ Příkladem této literatury je Becker a Barro (1988). Nedávné studie zahrnují Adda, Dustmanna a Stevense (2016) a Bicka (2016).

⁹ Role omezeného závazku pro pochopení volby rození dětí byla poprvé popsána Rasulem (2008).

Obrázek 3: Zapojení muže do povinností při péči o dítě

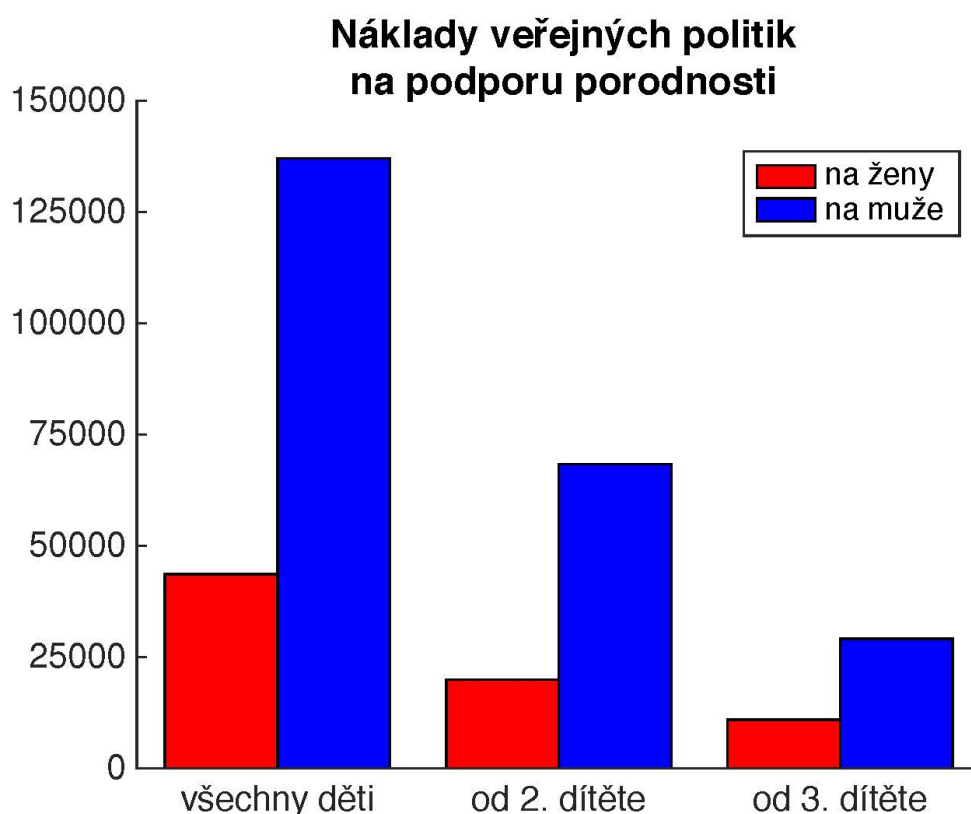
Pozn.: Vertikální osa znázorňuje rozdíl mezi podílem párů, kdy nesouhlasí s dalším dítětem žena a podílem párů, kdy nesouhlasí muž. Na horizontální ose je zobrazen podíl mužů v dané zemi, který se stará o děti. Odhadnutý koeficient ukazuje statistický vztah mezi podílem mužů starajících se o děti a rozdílem mezi podílem párů, kdy nesouhlasí žena versus, kdy nesouhlasí muž.

Zdroj: <http://voxeu.org/article/why-european-women-have-few-babies>

Co musí veřejné politiky zohlednit

Výsledky studie naznačují, že politika řešení evropské populační krize musí zohlednit fakt, že v zemích s nízkou porodností nesouhlasí s plánem na dalšího potomka převážně žena. Porodnost zůstává v mnoha případech nízká proto, že většina péče o potomka závisí na ní, což je ten hlavní důvod, proč všeobecně zaměřené pobídky na zvýšení porodnosti zpravidla nefungují.

Obrázek 4: Náklady na zvýšení porodnosti v závislosti na podpoře zaměřené na ženy a na muže

Pozn.: Zobrazené sloupce představují výši nákladů na zvýšení porodnosti v případě mužů a v případě žen pro dosažení stejného nárůstu porodnosti.

Pro ilustraci přinášíme srovnání nákladů našeho modelu preferenčního vyjednávání s náklady na alternativní politiku na zvýšení populační křivky. Proti sobě stojí politika přímo zaměřená na ulehčení břemene péče o děti ženám (například poskytováním veřejné denní péče o dítě jako náhradu za péči obvykle prováděnou matkou) zatímco druhá politika je zaměřená na přímou podporu poskytovanou otci (*Pozn. překl.: například v podobě snížení daňové zátěže*). Náš model rovněž rozlišuje opatření, která snižují náklady na všechny narozené děti bez rozdílu pořadí jejich narození, a na opatření namířená pouze na druhé, třetí a další narozené dítě. Obrázek 4 znázorňuje celkové náklady obou politik na zvýšení poměru počtu dětí na jednu ženu v dané zemi o hodnotu 0,1 bodu. Z grafu vyplývá, že obě politiky jsou efektivnější (tedy méně nákladné s ohledem na stanovenou růstovou hodnotu), jsou-li opatření namířena na druhé, třetí a další dítě (což šetří náklady vynaložené na první dítě, které by se narodilo i bez aplikace takové politiky). Ještě důležitějším poznatkem je, že politika zaměřená specificky na ulehčení břemene péče o děti ženám je výrazně efektivnější než politika zaměřená na muže: pokud je politika zaměřena na ženu, náklady jsou ve srovnání s politikou zaměřenou na muže zhruba jen třetinové.

Evropská porodnost v budoucnosti

Výsledky studie dokazují, že veřejné politiky mohou významně ovlivnit evropskou krizi porodnosti v případě, že se zaměří na vytváření takových opatření, která cíleně ulehčí břemeno péče o dítě matkám. Přitom by se samozřejmě ale nemělo zapomínat na to, že rozdělení povinností v péči o dítě má svůj kulturní rozměr. To, že v mnoha zemích se muži málo podílejí na péči o dítě i v případě, kdy se matka po porodu opět zapojí zpět do profesního života, naznačuje, že kulturní očekávání a tradiční rozdělení rolí také hrají významnou roli. Pokud se podaří evropského muže přesvědčit, aby se v péči o dítě a výchově stal rovnocenným partnerem, porodnost v Evropě by měla začít postupně opět přirozeně narůstat.

Literatura

Adda, J, C Dustmann and K Stevens (2016), “The Career Costs of Children”, *Journal of Political Economy*, forthcoming

Becker, G S, and R J Barro (1988), “A Reformulation of the Economic Theory of Fertility”, *Quarterly Journal of Economics* 103 (1), 1-25

Bick, A (2016), “The Quantitative Role of Child Care for Female Labor Force Participation and Fertility”, *Journal of the European Economic Association*, forthcoming

Doepke, M, and F Kindermann (2016), “[Bargaining over Babies: Theory, Evidence, and Policy Implications](#)”, CEPR Discussion Paper No. 11158

Kazuhiro, K (2010), “[Explaining fertility rates in Russia](#)”, VOXEU.org

Rasul, I (2008), “Household Bargaining over Fertility: Theory and Evidence from Malaysia”, *Journal of Development Economics* 86 (2) 215-241

Statistisches Bundesamt (2015), “Bevölkerung Deutschlands bis 2060: 12. koordinierte Bevölkerungsvorausberechnung.” Statistisches Bundesamt, Wiesbaden.

Předchozí publikace

- Prosinec 2016: Lukáš Rečka, Milan Ščasný. „80% snížení emisí skleníkových plynů: analýza vývoje energetiky České republiky do roku 2050“
- Prosinec 2016: Iva Zvěřinová, Milan Ščasný, Mikolaj Czajkowski a Eva Kyselá. „Výzkum preferencí obyvatel pro klimatické politiky: Podporují Češi, Poláci a Britové jejich zavedení?“
- Prosinec 2016: Daniel Münich a Samuel Škoda. „Světové srovnání českých a slovenských časopisů podle indikátorů Impact Factor (IF) a Article Influence Score (AIS)“
- Prosinec 2016: Jiří Šatava. „Daňový systém snižuje motivaci matek s menšími dětmi k práci: Doporučení a jeho vyhodnocení“
- Prosinec 2016: Ján Palguta, Martin Srholec. „Stimulují přímé dotace soukromé výdaje firem na VaV? Metoda regresní diskontinuity“
- Listopad 2016: Vít Macháček a Martin Srholec. „Transfer znalostí do praxe podnikajícími akademiky v České republice“
- Listopad 2016: Vít Macháček, Martin Srholec. „Predátorské časopisy ve Scopusu“
- Listopad 2016: Vít Macháček, Tereza Hrtúsová. „Brexit vylepší vyjednávací pozici velkých států v Radě EU. Nejvíce posílí Polsko“
- Říjen 2016: Ján Palguta. „Konkurence politických uskupení v obecních zastupitelstvech a veřejné zakázky“
- Září 2016: Daniel Münich, Vladimír Smolka. „Platy českých učitelů zůstávají velmi nízké“
- Srpen 2016: Štěpán Jurajda, Stanislav Kozubek, Daniel Münich, Samuel Škoda. „Medzinárodné porovnanie kvality publikačného výkonu vedných odborov na Slovensku“
- Červenec 2016: Jiří Šatava. „Vliv mateřství na výši starobního důchodu“
- Červenec 2016: Ján Palguta. „Dárci politických stran na trhu veřejných zakázek“
- Červen 2016: Štěpán Jurajda, Stanislav Kozubek, Daniel Münich, Samuel Škoda. „Národní srovnání vědeckého publikačného výkonu Akademie věd České republiky: kvantita vs. kvalita a spoluautorství“
- Červen 2016: Petr Janský, Filip Pertold, Jiří Šatava. „Rozvody a příjmy žen v České republice: první zjištění v České republice na základě individuálních dat“
- Květen 2016: Štěpán Jurajda, Stanislav Kozubek, Daniel Münich, Samuel Škoda. „Oborová publikační výkonnost pracovišť výzkumných organizací v České republice v letech 2009-2013“
- Květen 2016: Petr Janský, Klára Kalíšková, Daniel Münich. „Dopad daní a dávek na příjmovou nerovnost a relativní chudobu v České republice“
- Duben 2016: Miroslava Federičová, Filip Pertold, Michael L. Smith. „Sebedůvěra třídy a soutěž spolužáků o osmiletá gymnázia“
- Březen 2016: Jiří Šatava. „Podpora rodin s dětmi prostřednictvím daňově dávkového systému“
- Březen 2016: Filip Pertold. „K čemu vede (ne)transparentnost veřejných zakázek?“
- Březen 2016: Klára Kalíšková, Daniel Münich, Filip Pertold. „Veřejná podpora míst ve školkách se vyplatí: Analýza výnosů a nákladů“
- Únor 2016: Filip Pertold. „Přechod na střední školu, pití alkoholu a vliv vrstevníků na kouření mládeže“
- Leden 2016: Štěpán Jurajda, Stanislav Kozubek, Daniel Münich, Samuel Škoda. „An International Comparison of the Quality of Academic Publication Output in the Czech Republic“
- Prosinec 2015: Libor Dušek, Jiří Šatava. „Zdanění vysokopříjmových osob“
- Prosinec 2015: Libor Dušek. „Hrozí opět přeplnění věznic? Predikce počtu vězňů v České republice“
- Prosinec 2015: Štěpán Jurajda, Stanislav Kozubek, Daniel Münich, Samuel Škoda. „Mezinárodní srovnání kvality publikačného výkonu vědních oborů v České republice“
- Listopad 2015: Mariola Pytliková. „Rozdíl ve výši výdělků ve vztahu k mateřství a dítěti v rodině“
- Listopad 2015: Klára Kalíšková. „Skills Mismatches in the Czech Republic“
- Listopad 2015: Jiří Šatava. „Pracovní aktivita po dosažení důchodového věku: Institucionální pobídky v České republice“

- Říjen 2015: Alena Bičáková, Klára Kalíšková. „*Od mateřství k nezaměstnanosti: Postavení žen s malými dětmi na trhu práce*“
- Září 2015: Jiří Šatava. „*Working Beyond Pensionable Age: Institutional Incentives in the Czech Republic*“
- Září 2015: Jana Bakalová, Radim Boháček, Daniel Münich. „*Komparativní studie věku odchodu do důchodu v České republice*“ (česká verze studie „*A Comparative Study of Retirement Age in the Czech Republic*“ z června 2015)
- Září 2015: Štěpán Jurajda, Daniel Münich. „*Oborová publikační výkonnost výzkumných pracovišť v České republice v letech 2008-2012*“ (studie obsahuje interaktivní internetový nástroj, pomocí kterého je možné zvolit obor či pracoviště a zobrazit řazení pracovišť dle preferovaného ukazatele)
- Září 2015: Daniel Münich, Mária Perignéthová, Lucie Zapletalová, Vladimír Smolka. „*Platy učitelů českých základních škol: setrvale nízké a neatraktivní*“
- Srpen 2015: Jan Švejnar. „*Miliardáři versus lidé / Billionaires versus People*“
- Červen 2015: Jana Bakalová, Radim Boháček, Daniel Münich. „*A Comparative Study of Retirement Age in the Czech Republic*“ (v angl. jazyce, srovnávací studie věku odchodu do důchodu v České republice)
- Květen 2015: Josef Montag, Lucie Zapletalová. „*Bodový systém a jeho vliv na počet smrtelných nehod*“
- Březen 2015: Vojtěch Bartoš. „*(Ne)diskriminace žen při žádosti o zaměstnání v důsledku mateřství: Experiment*“
- Prosinec 2014: Klára Kalíšková, Lucie Zapletalová. „*Společným zdaněním k nižší zaměstnanosti žen*“
- Říjen 2014: Ágota Scharle. „*Co s ekonomickou neaktivitou v zemích Visegrádu?*“
- Říjen 2014: Štěpán Jurajda, Daniel Münich, Lucie Zapletalová. „*Vliv informací z volebních lístků na výsledky obecních a krajských voleb*“
- Srpen 2014: Matěj Bajgar, Petr Janský. „*Regionální rozdíly v kupní síle: Ceny, platy, mzdy a důchody*“
- Červenec 2014: Štěpán Jurajda, Jiří Šatava. „*Budete mít nárok na důchod?*“
- Červen 2014: Daniel Münich, Miroslava Federičová. „*Učení mučení, nebo škola hrou? Srovnání oblíbenosti školy a matematika pohledem mezinárodního šetření*“
- Červen 2014: Petr Bouchal, Petr Janský. „*Státní úředníci: Kolik jich vlastně je, kde a za kolik pracují?*“
- Květen 2014: Klára Kalíšková, Daniel Münich. „*Komu pomůže navrhované zvýšení slevy na dani na dítě?*“
- Březen 2014: Vilém Semerák. „*Česká ekonomika pokračuje v růstu i v roce 2014*“
- Březen 2014: Miroslava Federičová, Daniel Münich. „*Příprava na osmiletá gymnázia: velká žákovská steeplechase*“
- Březen 2014: Klára Kalíšková. „*Ženy v českém finančním sektoru 1994-2012: nové pracovní příležitosti pro mladé a vzdělané*“
- Prosinec 2013: Daniel Münich, Tomáš Protivínský. „*Dopad vzdělanosti na hospodářský růst: ve světle nových výsledků PISA 2012*“
- Prosinec 2013: Libor Dušek, Jiří Šatava. „*Zdanění vysokých příjmů, reforma za reformou...*“
- Prosinec 2013: Libor Dušek, Klára Kalíšková, Daniel Münich. „*Kdo a kolik odvádí do společné kasy? Zdanění příjmů ze zaměstnání a podnikání v českém systému*“
- Říjen 2013: Libor Dušek, Klára Kalíšková, Daniel Münich. „*Co by od roku 2015 přinesla již schválená reforma přímých daní?*“
- Září 2013: Jiří Šatava. „*Dopad rozvodu na příjmy v důchodu*“
- Červen 2013: Ondřej Schneider, Jiří Šatava. „*Důchodový systém: scénáře budoucího vývoje*“
- Květen 2013: Ondřej Schneider, Jiří Šatava. „*Dopady reformy I. důchodového pilíře po roce 1996 na starobní důchody jednotlivců*“
- Květen 2013: Petr Janský. „*Účastníci penzijního připojištění*“
- Duben 2013: Martin Gregor. „*Může záporný hlas ve volebním systému se dvěma mandáty zvýšit kvalitu kandidátů?*“
- Březen 2013: Pavel Hait, Petr Janský. „*Kdo je nejvíce zasažen růstem cen? Rozdíly v inflaci pro různé domácnosti*“
- Prosinec 2012: Vilém Semerák. „*Zachrání Čína české exporty? Studie*“
- Listopad 2012: Petr Janský. „*Odhady dopadů změn DPH na domácnosti: porovnání dvou možných scénářů od roku 2013*“
- Říjen 2012: Pavla Nikolová, Ján Palguta, Filip Pertold, Mário Vozár. „*Veřejné zakázky v ČR: Co říkají data o chování zadavatelů?*“
- Říjen 2012: Ondřej Schneider. „*Jaký důchod nás čeká? Alternativy vývoje státního průběžného důchodového systému*“

- Říjen 2012: Ondřej Schneider, Jiří Šatava. „Český důchodový systém na rozcestí: Pro koho je výhodný přechod do druhého pilíře?“
- Září 2012: Vilém Semerák. „Dopady makroekonomického vývoje ČR na krajské úrovni: možnosti pro aktivní hospodářskou politiku“ (studie pro potřeby Ekonomické rady Asociace krajů ČR)
- Září 2012: Vilém Semerák, Jan Švejnar. „Možnosti pro aktivní hospodářskou politiku na krajské úrovni“ (studie pro potřeby Ekonomické rady Asociace krajů ČR)
- Září 2012: Petr Janský, Zuzana Řehořová. „Česká pomoc rozvojovým zemím: nejen finanční rozvojová spolupráce“
- Září 2012: Petr Janský, Zuzana Řehořová. „The Commitment to Development Index for the Czech Republic“ (výzkumný článek)
- Září 2012: Daniel Münich, Jan Straka. „Být či nebýt učitelem: platy českých učitelů pohledem nákladů ušlých příležitostí a širší souvislosti“
- Srpen 2012: Štěpán Jurajda, Daniel Münich. „Kde se v ČR dělá nejlepší výzkum“
- Srpen 2012: Libor Dušek. „Kde hledat příčiny přeplněných věznic“
- Červen 2012: Daniel Münich, Petr Ondko, Jan Straka. „Dopad vzdělanosti na dlouhodobý hospodářský růst a deficit důchodového systému“
- Květen 2012: Klára Kalíšková, Daniel Münich. „Česky: Nevyužitý potenciál země“
- Duben 2012: Libor Dušek, Petr Janský. „Očekávané dopady změn sazeb DPH na rozpočty krajů“
- Březen 2012: Petr Janský, Daniel Münich. „Co když vláda nebude valorizovat starobní důchody? První odhady dopadů na relativní chudobu důchodců v ČR“
- Únor 2012: Ondřej Schneider. „Rozpočtové instituce—evropské zkušenosti a aplikace na Českou republiku“
- Únor 2012: Petr Janský, Ondřej Schneider. „(Ne)udržitelnost (dluhu) veřejných financí“
- Prosinec 2011: Vilém Semerák, Jan Švejnar. „Evropská krize—Dopady měnové (dez)integrace na ČR“
- Prosinec 2011: Vilém Semerák, Jan Švejnar. „Evropská krize—Špatná a ještě horší řešení“
- Prosinec 2011: Vilém Semerák. „Evropská krize—Limity čínské podpory“
- Srpen 2011: Ondřej Schneider. „Důchodové systémy v Evropě: Reformují všichni“
- Červenec 2011: Petr Janský, Klára Kalíšková. „Jak sjednocení DPH kompenzovat rodinám s dětmi“
- Květen 2011: Ondřej Schneider. „Penzijní dluh: Břímě mladých“
- Květen 2011: Libor Dušek, Ondřej Schneider. „Poplatky penzijních fondů: Komentář“
- Duben 2011: Jan Hlaváč, Ondřej Schneider. „Finanční výkonnost penzijních fondů ve střední Evropě: Proč jsou české fondy nejhorší?“
- Březen 2011: Libor Dušek, Petr Janský. „Jak by sjednocení DPH na 17,5 % dopadlo na domácnosti a veřejné rozpočty“
- Březen 2011: Libor Dušek, Petr Janský. „Přehled hlavních dopadů daňových změn na domácnosti a veřejné rozpočty“
- Únor 2011: Libor Dušek, Petr Janský. „Jak by daňové změny dopadly na domácnosti a veřejné rozpočty“
- Únor 2011: Libor Dušek, Petr Janský. „Dopady sjednocení sazeb DPH na 20 % na životní úroveň domácností“
- Prosinec 2010: Libor Dušek, Petr Janský. „Odhad dopadů navrhovaných změn DPH na životní náklady domácností“
- Září 2010: Libor Dušek, Vilém Semerák, Jan Švejnar. „Jak na státní rozpočet: Ekonomický přístup“
- Květen 2010: Libor Dušek, Vilém Semerák, Jan Švejnar. „Jak inteligentně reformovat veřejné finance“
- Září 2009: Vilém Semerák, Jan Švejnar. „New member countries' labour markets during the crisis. EU BEPA Policy Brief“

<http://idea.cerge-ei.cz/publikace>

Upozornění: Tato studie reprezentuje pouze názory autorů, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy, CERGE.

Warning: This study represents only the views of the authors and not the official position of the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences, v. v. i. as well as the Charles University, Center for Economic Research and Graduate Education.

Proč ženy v Evropě nechtějí mít více dětí?

Studie 1 / 2017

© Matthias Doepke, Fabian Kindermann

Pro potřeby IDEA přeložili Ondřej Lukáš a Filip Pertold

Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i.

ISBN 978-80-7344-406-8

DĚKUJEME VŠEM SPONZORŮM / WE THANK ALL OUR SPONSORS

Deloitte.

Jan Žůrek

Antonín Fryč
generální ředitel
WAREX, s. r. o.

Petr Šrámek
advokát

IDEA se v rámci NHÚ podílí na aktivitách Strategie AV21
IDEA by CERGE-EI participates in the Strategy AV21 activities

---

Proč ženy v Evropě nechtějí mít více dětí?

Studie Institutu pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA)

O IDEA

Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) je nezávislý think-tank zaměřující se na analýzu, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik. Doporučení IDEA vychází z analýz založených na faktech, datech, jejich nestranné interpretaci a moderní ekonomické teorii.

IDEA je součástí akademického pracoviště CERGE-EI a vznikla z iniciativy a pod vedením prof. Jana Švejnara.

Principy fungování IDEA

1. Vytváření shody na základě intelektuální otevřenosti – přijímání volné soutěže myšlenek, otevřenost podnětům z různých částí světa, přehodnocování existujících stanovisek vzhledem k novým výzvám.
2. Využívání nejvhodnějších teoretických a praktických poznatků – snaha o rozvinutí postupů na základě nejlepších teoretických i praktických poznatků (z České republiky i ze zahraničí).
3. Zaměření aktivit na vytvoření efektivní politiky a strategie České republiky – doplňovat akademické instituce vytvářením podkladů efektivním a operativním způsobem.

Pokud chcete dostávat do své emailové schránky informace o připravovaných studiích a akcích IDEA, napište nám na idea@cerge-ei.cz

About IDEA

The Institute for Democracy and Economic Analysis (IDEA) is an independent think-tank focusing on policy-relevant research and recommendations. IDEA recommendations are based on high quality data, objective evidence-based analysis, and the latest economic theories.

IDEA is led by its founder, Prof. Jan Švejnar, and forms part of the CERGE-EI research centre.

IDEA's Working Principles

1. We build consensus on the basis of intellectual openness – we believe in a free competition of ideas, are open to initiatives from various parts of the world, and constantly review existing opinions in the light of new challenges.
2. We make use of the most appropriate theoretical and empirical findings, and strive to develop methods based on the best theoretical and practical knowledge (both from the Czech Republic and from abroad).
3. We focus on creating effective policy and strategy for the Czech Republic, complementing academic institutions by producing materials in a constructive, practical format.

If you would like to receive regular information about the latest IDEA studies and events please subscribe to our mailing list by contacting idea@cerge-ei.cz

<http://idea.cerge-ei.cz>